

МІЖОСОБИСТІСНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ УЧНІВ З ОПІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

Оскільки суспільні вимоги до освітнього процесу стають все більш високими, то він постійно трансформується. Саме особистісно орієнтований підхід як модель реалізації інклюзивного підходу є в сучасній освіті однією з ключових тенденцій розвитку. Такі зміни потребують розуміння та вдосконалення взаємодії між суб'єктами навчального процесу. Тому, міжособистісна взаємодія в школі набуває особливого значення [1]. Розглянемо типові потреби міжособистісної взаємодії в системах «Батьки-дитина», «Батьки-вчителі», «Вчителі-учень», «Учень-учні» у контексті інклюзивного навчання математики.

У контексті технології особистісно орієнтованого навчання математики в інклюзивному класі система «Батьки-дитина» стає ще більш важливою, оскільки вона впливає на якість та ефективність навчання дітей різних можливостей та потреб.

Типові потреби цієї системи включають в себе:

- Єдність цілей та очікувань.
- Спільний навчальний процес.
- Підтримка та стимулювання.
- Розвиток самостійності.
- Відкрита комунікація.
- Взаєморозуміння.
- Збереження психологічного комфорту.
- Залучення до прийняття рішень.
- Підтримка у вирішенні проблем.
- Позитивне ставлення до математики.
- Сприяння інтересу до математики.
- Підтримка у формуванні математичних компетентностей.
- Спільні навчальні проекти.
- Створення сприятливого навчального середовища вдома.

Система «Батьки-вчителі» є основою розвитку та виховання. В ній зустрічаються суб'єкти, які мають спільну мету - забезпечити якісну освіту задля розвитку дитини. Міжособистісна взаємодія в цій системі включає в себе спільне планування, спілкування та вирішення навчальних завдань. Типові потреби цієї системи включають в себе:

- Спільність цілей та підходів.
- Відкритість до обміну ідеями.
- Взаємна довіра.
- Взаєморозуміння.
- Відкрита та чесна комунікація.
- Спільна підтримка.
- Позитивне ставлення до навчання.
- Планування зустрічей та обговорення прогресу.
- Планування індивідуального навчання.
- Спільна робота над індивідуальними потребами.
- Сприяння розвитку критичного мислення.
- Підтримка у вихованні інтересу до математики.
- Залучення батьків до позашкільних заходів.
- Наявність ресурсів та матеріалів.
- Психологічна підтримка.

Система «Вчитель-учень». Типові потреби цієї системи включають в себе:

- Потреба в увазі та розумінні.
- Потреба в визнанні та мотивації.
- Потреба в безпеці та сприйнятті.
- Потреба в особистому розвитку.
- Потреба в структурі та організації.
- Потреба в самовираженні та участі.

Для забезпечення навчання учнів з ООП працюють одразу кілька фахівців, і координація їхньої роботи важлива для успіху.

Серед функцій вчителя та його асистента є:

- знати особливості кожного учня з особливими потребами у класі;
- пам'ятати всі потрібні адаптації для кожного з таких учнів;
- бути обізнаним у змісті навчальної програми з кожного предмету, що викладається в класі, а також усіх розділів освітньої програми загалом;
- відслідковувати календарно-тематичне планування предметів; знати й дотримуватися всіх модифікацій навчальних програм для учнів з особливими потребами, якими опікується в класі.
- заздалегідь вивчати зміст кожного уроку, на якому є дитина з ОПП;
- розробляти та виготовляти додаткові матеріали, адаптовані чи модифіковані під потреби дитини.
- комунікувати з учителем, корекційними педагогами та батьками, а також допомагати дитині із соціальною комунікацією в класі.

Адаптація навчальних програм та методик для учнів з особливими потребами є важливою складовою інклюзивного навчання. Адаптація навчальних програм передбачає перегляд змісту та послідовності навчального матеріалу з урахуванням особливостей учнів. Це може означати спрощення або розширення змісту, зміну послідовності тем, адаптацію завдань та вправ, щоб вони були зрозумілі та досяжні для учнів з різними рівнями навчальних можливостей.

До прикладу фрагмент адаптації навчальної програми з математики 5 класу [2]

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Адаптація
<p>наводить приклади: простих і складених чисел; парних і непарних чисел; чисел, що діляться націло на 2, 3, 5, 9, 10;</p> <p>розуміє зміст терміну «ознака»;</p> <p>розрізняє: прості і складені числа; дільники і кратні натурального числа;</p> <p>формулює означення понять: дільник, кратне, просте число, складене число, спільний дільник; ознаки подільності на 2, 3, 5, 9, 10; взаємно прості числа</p> <p>розв'язує вправи, що передбачають: використання ознак подільності чисел на 2, 3, 5, 9, 10; розкладання натуральних чисел на прості множники в межах тисячі; знаходження спільних дільників двох чисел; найбільшого спільного дільника (НСД) двох (кількох) чисел в межах ста; знаходження найменшого спільного кратного (НСК) двох чисел (кількох) в межах ста</p>	<p>Дільники та кратні натурального числа</p> <p>Ознаки подільності на 2, 3, 5, 9 і 10</p> <p>Прості та складені числа</p> <p>Розкладання чисел на прості множники</p> <p>Найбільший спільний дільник</p> <p>Взаємно прості числа</p> <p>Найменше спільне кратне</p>	<p>1. Використання схем-алгоритмів для розбору умови задачі і постановки завдання задачі.</p> <p>2. Картки-підказки ознак подільності; розкладання чисел на прості множники; відшукування НСД, НСК.</p> <p>3. Зменшення кількості задач для самостійного розв'язання</p> <p>4. Не обов'язково вимагати означення, достатньо розуміння суті понять.</p>

Міжособистісна взаємодія в системі "Учень-учні". Типові потреби цієї системи включають в себе:

- Потреба в визнанні та мотивації.
- Потреба в емпатії та підтримці.
- Потреба в соціальній приналежності.
- Потреба в комунікації.
- Потреба в співпраці.
- Потреба в обміні досвідом.

Усі зазначені міжособистісні системи лише в комплексі дають бажаний ефект. Однак, ми виділяємо пріоритетні для кожного суб'єкта навчального процесу. Безперечно всі зусилля спрямовані на задоволення освітніх і розвивальних потреб учня з ООП. Для батьків такого учня пріоритетною є система «Батьки-вчитель», для вчителя «Вчитель-батьки», для учня «Дитина-батьки». Саме ці зв'язки у кожному випадку задають вектор розвитку учня, сприяють формуванню його як загальних так і математичних компетентностей.

Таким чином, розвинута система взаємодії та задоволення потреб учасників в умовах особистісно орієнтованого навчання сприяє створенню інклюзивного навчального середовища, де кожна дитина має можливість розвивати свій потенціал у математиці та досягати успіху, незалежно від своїх індивідуальних особливостей та потреб.

Література

1. <https://aqce.com.ua/vipusk-n16-tom12020/fert-og-voronchak-gi-psihologichni-osoblivosti-mizhosobistisnoi-vzajemodii-v-inkluzivnomu-seredovicsi.html>
2. <https://drive.google.com/file/d/1W8TXKiWm7gVS3xyLqQhX97yU9zGmrXXc/view>

Яценко С.Є. Міжособистісна взаємодія як ключовий аспект розвитку учнів з ОПП в процесі навчання математики.

Анотація. В тезах представлено чотири системи міжособистісних взаємодій, що сприяють створенню інклюзивного навчального середовища. Виокремлено типові потреби кожної системи. Представлено можливості проведення адаптації навчальної програми з математики.

Ключові слова: інклюзивне навчальне середовище, учні з ОПП, системи міжособистісних взаємодій, адаптації навчальної програми.

Yatsenko S.E. Interpersonal interaction as a key aspect of the development of students with special needs in the process of learning mathematics.

Abstract. The thesis presents four systems of interpersonal interactions that contribute to the creation of an inclusive learning environment. The typical needs of each system are highlighted. Possibilities of adaptation of the curriculum in mathematics are presented.

Keywords: inclusive educational environment, students with SEN, systems of interpersonal interactions, adaptation of the curriculum.